

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

S přílohou: Knihovna Vychovatelských Listů.

Ve valcovně.

Z našich výzkumných cest sděluje J. M. Kadlčák.

„Pracovali jsme tento týden ve škole s nemalou pílí a vytrvalostí. Celkem jsou výsledky naší práce uspokojivé. Chování všech žáků odpovídalo řádu školnímu a křesťanským mravům. Za odměnu odpoledne si zase někam vyjdeme,“ oznamoval jsem onehdy žákům, když dozněl zvonek a dopolední práce školská v sobotu okolo dvanácté zakončena.

„Učiňte návrh,“ vybízím svěřence své milé. Kopa ruk se mihla vzduchem.

„Prosím, račte s námi do valcovny,“ žádá jménem ostatních mluvčí třídy Vladík Uhlář.

„Do valcovny? Vycházka vhodná. Vyžádáme si dovolení od pana hutníka. Víte, že bez povolení v závodech nezaměstnaným přístup není dovolen. Tak pospěšte s obědem. V obvyklý čas, dostaneme-li příznivou odpověď na žádost naši, půjdeme do valcovny. Rozumí se bez knih, jenom zápisníky vezměte.“

Posel na rychlo vyslaný do závodu přinesl příznivou odpověď a tak v obvyklou chvíli jsme se vydali na výzkumnou cestu do valcovny, jež činí důležitou část našich železáren. Založena byla na počátku předešlého století, jest tudíž památná i svým věkem. Na Moravě je snad nejstarší.

Abychom získali času nevšímalí jsme si ničeho kolem sebe — všechno známe z předcházejících vycházek. Žáci mají na pohled úplnou volnost. Ani pohledem je nevyrušují z hovoru ničím nevázaného. Ale bedlivě pozorují hochy a naslouchám, jak se baví. Domnělé svobody užívajíce brzo zapominají, že jsou pod dozorem a švitoří jako ptáčátka, když v podvečer slítnou se v rákosí po denní toulce k odpočinku a vypravují příhody své.

Ta chvilková volnost maně svádí hochy k upřímné nevázanosti a mi naskytuje se pěkná příležitost k pozorování dušezpytnému. Slovo strachem nedušené a posunek mimovolně prozrazují, jaké pocity a tužby víří v záhybech mladé duše. Mnohý tichošlápek prozradí tak, že je vlastně vykutálený nezbeda; a z domnělého neposedy vyklube se svérázný, nepoddajný sice ale dobrosrdečný a vznětlivý snilek, kterýž při všem na sebe zapomínaje chce každému prospět.

I ta zdánlivá nekázeň a chvilková nevázanost je dobrá. Uvolněná pouta otvírají zkušenému pozorovateli hlubiny duše. Za chvíli poznáme

v takové době žáky lépe, než v poutech přísné kázně zpozorujeme je za několik neděl. —

Veselý hovor a smích nám chvíli zkrátil. Dříve, než se kdo nadál, stanuli jsme v nádvoří rozlehlého závodu. Hoši bez příkazu ztichli a zmlkli. Hukot a rachot strojů, nezvyklý ruch a shon, podivný zápach a záře z dílen šlehající upoutala celou pozornost zástupu.

„Prohlédněme napřed nádvoří,“ vybízel úředník za průvodce nám přidělený.

„U nás plech vyrábíme z různé suroviny. Ze starých kolejnic i z domácí kutiny a hrubé válcoviny cizí,“ vysvětloval.

„Nač pak asi ohromný šroub s centovým zatížením na vodorovných příčkách,“ dotazují se.

„Lomidlo na kolejnice. Tamhle na kovadlině je nasekneme s obou stran a pak zde je dělníci lámou na kusy metr dlouhé. Ukažte, pane mistře jak to děláte,“ nařídil úředník.

Dělníci položili kolejnici na kovadlinu, několikrát perlíkem buchli do kladiva ocelového a zaostřeného, pak vsunuli kolejnici pod mohutný šroub, dva lidé uchopili koule, mrštili příčkou, šroub se zavrtěl a kolejnice jako vrbový proutek byla ve dvě rozlomená.

„Zde na těchto váhách železo vážíme. Na železnou mříži klademe surovinu, na mískovitou plošinu protějščí závaží,“ vysvětloval průvodce ukazuje velikánské váhy.

„A teď se podíváme k pecím, abychom viděli postup práce. Jindy pracovali jsme v pecích dřevem vytápěných. Valcovny založeny jenom proto, že dřevo nemělo náležitý odbyt a hnilo v knížecích hvozdech bez užitku. Nyní dřevem netopíme, je příliš drahé, připláceli bychom. Pece přestaveny a topíme uhlím kameným. Topení obstarávají topiči z venku, valčíři, jak hned uvidíme, pracují uvnitř z druhé strany pece, žárem do bíla rozohněné.“

„A neroztopí se?“ polohlasem vyzvídal Pitucha, žák ducha bádavého.

„Jsou budované z cihel ohnivzdorných, tak zvaných šamotek, jež ohromný žár vydrží, aniž by se roztavily,“ vysvětloval průvodce, veda nás vraty velikánskými k pecím, u nichž valčíři byli v činnosti.

„Zde právě započínají,“ ukazoval na pec do červena vytopenou, kdež právě dělníci závoru nazvedli a kusy železa do ni ukládali. „Než obejdeme, bude železo rozžhavené — a teď odstupte poněkud stranou, abyste ohnivými okujemi nebyli zasaženi. Tamhle z třetí pece začnou kovat“ — a než to dořekl, dělníci skutečně dlouhými kleštěmi vytáhli z výhně balvan ohnivého železa na bílo rozpáleného, z něhož jiskry žhavé prskaly na všechny strany.

„Kolik asi váží húska?“ — tak jmenují valčíři naši takové železo — dotazují se žáků.

Žáci se odmlčeli.

„Odhadujte!“ vybízím je.

„60 — 80 — 70 kilogramů,“ hádali jeden přes druhého.

„Tahle váží 90 kilogramů,“ vysvětloval mistr, který práci řídil.

„Popatřte hoši, jak lehce a na pohled bez námahy valčíři kusiskem železa vládnou. Hází tím, jako by měli v ruce lehký mič,“ upozorňují hochy.

„Mají grif,“ míní Trčka.

„Tak jest! Mají v ruce i v oku cvik, zručnost; proto těžká, namáhavá práce jde valcírům od ruky a úkol obtížný konají takměř hravě. Vidíte: i těžké práci člověk se musí přiučiti; i ta vyžaduje cviku a znalosti.“

Mezi tím železo dotáhli pod ohromné kladivo. — „Hé ruk!“ zvolal dělník a již ležel ohnivý balvan na kovadině, nad níž na malé pavláčce stál dělník. Ten stlačil páku, pára zasyčela, kladivisko se pohlo a již ráz na ráz bušilo do žhavého železa, kteréž valcír zručně a hbitě otáčel.

Ohnivé jiskry prskaly na všechny strany jako krupobití.

Bojácně jsme uhýbali, jeden se krčil za druhého a dělníci zvyklí ohnivému dešti chutě smáli se naší úzkostí.

„Záleží na kovači, kam obrátí hlavní proud jisker. Chce-li nepohodlného pozorovatele vypudit, tak důkladně jej skropí ohnivými okujemi, že se mu odnechce překážet. — Bílku! ukažte hochům, jak to umíte,“ zvolal mistr.

Dělník mrštně uskočil, húsku obrátil a již proud ohnivých jisker zasýcel těsně okolo nás, tak že všechno strachem vzkřiklo a uskočilo.

Mistr pokynul, strojník na pavlači lehounce nazvednul kliku, pára opět zasupěla — a kladivo v prostřed dráhy bleskurychle nehybně stanulo.

„Nemáme-li kuté suroviny, takhle z litiny a všelikých odpadků si připravujeme železo na hrubší válcoviny, jako na př. nosiče, kolejnice a p.“

„Co pak vás tak zajímá“, dotazují se žáků pozoruje, že pozornost upírají k pozadí rozsáhlé dílny.

„Tamhle to velikánské kolo u zdi pozorujeme, jak rychle se otáčí bez hluku,“ odpovídá Malý.

„Jak se jmenuje?“

„Setrvačnick“ — odpovídají ve sboru.

„Jako na pile, tak i zde všechny stroje žene dvojí síla: voda a pára. Za sucha pracuje parní stroj nám již známý ale daleko mohutnější. Vody-li dostatek, stroje pohání voda. Šli jsme přes široký a hluboký příkop, jímž voda z Ostravice se vede na velikánské kolo, říkají mu turbina, již vám později ukáží,“ vysvětlují žákům.

„Pozor! Práce začne!“ upozornil průvodce.

„Všímejte si všech výkonů, abyste ve škole dovedli napsat, jak se válí plech,“ připomněl jsem rozestavuje hochy, aby všichni bez obtíží mohli práci sledovat, aniž by dělníkům překáželi.

Žáci viděli, jak dělník, pecař, nazvednul přiklopku pece, z níž vyšlehla výheň. Hbitě uchopil druhý žhavé železo a jediným švihem mrštil jím na podlahu železnými deskami vyloženou. Jiný chopil železo do kleští a švihl jím mezi válce rychle se otáčející. Hrk! hrk! zarachotil stroj a sploštělé železo vypadlo na druhé straně, kdež druhý dělník zachytl je do kleští a vhodil zpět mezi válce, po nichž voda se prýštila.

„Proč pak asi po válcích prýští se voda?“ tážu se žáků.

„Aby se nerozehřály,“ odvětili.

„Již jsou u jiných válců,“ vykřikl Pešat.

„Každé válce mají určitý rozpor a rozválí železo do jisté tloušťky,“ objasňoval mistr.

S velikým zájmem sledovali jsme, jak železo pod mohutnými válci jako těsto se šíří víc a více rudnouc, až konečně červeň zcela se ztratila.

„Už je tabule plechu hotova?“ divili se hoši.

„A je úplně černá!“ přidal jiný.

„Abys ohmatal“, dobíral si spolužáka trochu těžkopádného přítel čipera.

„Ba? abych se spálil? Však já dobře vím, že je železo dosud horké, třebaš zčernalo,“ moudře odvětil hošík.

„Pane učiteli, dělníci mají dřeváky,“ upozorňoval Tkáč, jemuž obuv taková byla novinkou.

„Proč asi? Kdo ví?“

„Aby se nepopálili,“ vysvětlovali domácí.

„Plech je hotov. Až schládne, přistříhneme jej do náležitého tvaru. Zatím si prohlédněte, jak se válí železo tvarové; pruty oblé, hranaté a obručové,“ radil úředník.

Obešli jsme ostatní válce větší a menší, hladké a rýhované.

„Začneme stříhat,“ hlásil mistr.

Obrátili jsme se tedy k „nůžkám“ t. j. ke strojům, kteréž plech stříhali jako by to byl papír. Lehounce a rychle podle naznačené míry přesně okrájeny nerovné kraje.

„Co s těmi odřízky?“ tážu se mistra.

„Srovnáme je do otýpek, z nova rozžhavíme, kladivem zkusíme a v plech rozválíme,“ vypravoval mistr.

„Mnoho-li vážila húska, z níž zhotovena tato tabule?“

„Deset kilogramů.“

„A plech?“

„Váží 7·78 kg.“

„Hoši! změřte plech.“

„Je 1 m² velký a 1 mm silný,“ oznamoval za chvíli Pitucha, v těchto věcech vyškolený.

„Kolik železa přišlo na zmar?“

„2·22 kg,“ odpovídají žáci.

„Kolik plechu vyrobí se ze 100 kg. železa?“

„77·80 kg. plechu a 22·20 kg. železa se při tom zmaří,“ míní Malý.

„Vidíte, jak může dělník výtěžek závodu zručností a pozorností zvýšit anebo snížit. Je-li nezručný a nepozorný, zmaří se při výrobě plechu — říkáme též zešť — o mnoho více železa než je nezbytně potřeba a výrobek tím zdraží. Cenu plechu dále určí i jakost suroviny. Čím lepší surové železo, tím více plechu se vyrobí, méně uhlí se spálí, lepšího výrobku docílí, cennější plech se vyrobí. V obchodě se řídí cena plechu podle síly a váhy. Čím tenší a jemnější, tím je dražší. Čím více tabulí na 100 kg. váhy, tím je poměrně vyšší cena. Právě zde vyrobený plech prodává se 100 kg po 35 K,“ vypravoval jsem hochům.

„Naše valcovna černého plechu málo prodá. Zpracujeme takměř všechn svůj výrobek v klempírně a cinkovně, již si hned prohlédneme,“ doplňoval výklad náš průvodce.

Prohlédnuvše si ostatní stroje a zařízení válcovny, zabočili jsme do klempírny, kdež pro hluk a rachot nebylo slova rozumět. Nechali jsme tedy výkladů a pozorovali, jak zde klempíři podle určitých předloh — šablon či vzorků — tabule černého plechu rozstříhovali na pásy, oblouky, kruhy a polokruhy, z nichž hotovili konvice, vědra, hrotice, roury, trouby, vanky a jiné plechové nádoby a roztodivné věci pro kamnáře i domácí hospodářství. V kovárně připojené kováři z prutů a pásů železných kulí na sta a tisíce oušek a jiných součástí. Velikánské stroje prohýbaly plech a tlačily z něho

kolena k rourám u kamen, pánvice na krytí střech, vlnitý plech na střechy i stěny a jiné výrobky plechařského průmyslu stroje hotovily jistě, rychle a bezvadně.

„Teď si ještě prohlédneme cinkovnu, v níž jednak své výrobky plechy rovné i vlnité, pánvice střešní a klempířské, dílo cinkujeme, anebo i na zakázku cizím závodům roury a jiné věci ocinkujeme“, pobízel úředník, když prohlídka klempírny vykonána.

„Co pak zde, hoši, tak pronikavě čpí?“ tázal jsem se, když jsme vešli do třetího oddělení kníže arcibiskupské valcovny.

„Kyselina!“ volali žáci.

„Jaká?“

„Solná“, hádal Tkáč.

„Uhodli jste. Všechny nádržky jsou naplněny solnou kyselinou, do níž každý kus železa k cinkování určený se ponoří, aby okysličené součástky a všeliká nečistota z povrchu zmizela. Jinak by cink na železo nechytí,“ poučoval průvodce.

„Užití přilnavosti“ — mudroval Pitucha, náš vševěda.

„Všechno, což se má cinkovat, cinkáři ponoří do nádržek.“

„Na jak dlouho,“ vyzvídali žáci.

„Všeobecně nelze říci. Závisí to na velikosti a váze předmětu. Dělník ze zkušenosti již ví, jak dlouho předměty známé smí býti v mořidle. O věcech neznámých udá jim čas mistr, jemuž příslušný návod dáme v písárni,“ vliďně poučoval náš průvodce.

„Co máte v koupeli?“ tázal se cinkářů.

„Roury pro Brno,“ odpovídali dělníci.

„Budou brzo?“

„Začneme hned, jsou již hotové.“

„Podíváme se na cinkování — začněte!“ velel představený, uváděje nás do vedlejší dílny, kdež uviděli jsme 8 metrů dlouhý a metr široký kotel v zemi zazděný, naplněný tekutým cinkem.

„Kolik kovu je asi v kotle roztaveno?“ tázal se úředník.

Žáci ztichli. Žádný neuměl odhadnout tíži neznámé jim hmoty.

„Cink se dodává v cihlovitých tvarech 17 kg těžkých. Kolik asi takových kusů je roztaveno, váží-li hmota v kotle asi 300 q?“ vyzvídám.

„Okolo 1705 kusů,“ míní Trčka, počtář dosti zručný.

„Přepočítáme doma. — a teď stranou, aby žhavý kov některého nepokropil,“ varují hochy, vida, jak cinkáři připravené roury 5·5 m dlouhé uchopili do kleští a do cinku ponořiti se chystají.

Cink zasyčel a skutečně prskly krůpěje až na protilehlou zeď. Několik vteřin minulo a již vynořili roury a vytáhli je úplně bílé. Byly pocinkované zevně i uvnitř. Celý výkon sotva minutu trval. Rouru po rouře vpouštěli do cinku a v mírném sklonu, aby přebytečný kov rychle ztekl, vyndávali přehlížejíce každou, nejsou-li někde puchýře. Za nepodařenou práci — říkají aušus t. j. brak — se neplatí, naopak ještě by mohla býti vyměřena pokuta, kdyby se zjistilo, že chybu zavinili dělníci nedbalou nepozorností.

Hotové výrobky dělníci vynášeli do nádvoří, kdež na hrázi stál vagon. Když vše prohlédnuto a přijato, ukládali roury přímo do vagonu. Ostatní výrobky vlastní odnášeny do skladiště a tam urovnány dle velikosti a váhy každý druh na určité místo.

„Mnoho-li se platí za cinkování takových trubíc,“ tázal jsem se správce valcovny, kterýž mezi tím vešel do cinkovny.

„Ceny nejsou stejné. Rozhoduje váha rour, světlost a průměr stěn. Obyčejně za 100 kg. se platí 8·50 K,“ ochotně vysvětloval.

„To bude zajímavých výpočtů. — Než čas pokročil více než je nám milo. Hoši, poděkujte za ochotu a vřídnu přízeň,“ vybízím žáky dávaje pokyn k odchodu z dílen, v nichž tolik důmyslné práce a zajímavých výrobků jsme byli viděli.

O pěstování lásky ve škole.

Fr. Pišmistr, katecheta v Mor. Budějovicích.

Katecheta i učitel přicházejí do školy jako apoštolové lásky, jako hlasatelé oněch velikých přikázání, z nichž první Boha nade všechno, druhé lidi jako sebe sama milovati velí. Jako sami tuto lásku žákům projevují, tak především pilní toho mají býti, by tato vespólná láska a přízeň ve škole vládla.

Kdo delší nebo kratší dobu v rozličných třídách s dětmi se obírá, je vyučuje a také pozoruje, ten musí přiznati, že mnoho lásky k sobě navzájem neprojevují. Mnohdy až s podivením, jak děti z počátku se nenávidí, bijí a na sebe žalují, až časem k sobě přilnou.

Lásku mezi dětmi buditi, pěstovati, šířiti a utvrzovati musí učitel a k tomu se chápe prostředků rozmanitých. Všechno nepřátelství, veškerou zášť, jakou sebou děti do školy přinesly musí vymítiti a užiti třeba rázných prostředků, aby žáci ve škole zachovávali k sobě snášenlivost a vážnost.

Tu předem hned budiž podotknuto, že ve třídě nesmí se trpěti přednost některých dětí, bohatých, vtipných, hezkých a podobných. Třídění ve škole dělá „zlou krev“ a nepodporuje vespólnou lásku a snášenlivost. Zvláštní „miláčství“ se nesmí pěstovati na úkor jiných a to zvláště ne při dětech, které nevynikají poslušností, pilností a mravností. Ve třídě budiž dítě jako dítě, chudé jak bohaté, rodičů vzácných i prostých, hezké jako nehezké, domácí jako cizí. Škola musí pěstovati rovnost všech stavů. A proto v zájmu, by láska se utužovala mezi dětmi, hledí učitel vyrovnati všemožné hrany a rozdíly mezi dětmi „panskými“ a občanů prostých.

Zvláště katecheta má mnoho příležitosti a také lásky k tomu, aby žáky k vespólné lásce pobádal. Biblické dějiny jsou jako nevyčerpatelným pramenem lásky k bližnímu. Jak často, vykládaje články biblické, může poukázati k tomu, by druh druhu ničeho zlého ani nepřál, ani nečinil, by se všichni dobře snášeli.

Jest sice nevyhnutelno, by učitel zvěděl, kdo kázeň ve škole ruší, kdo se provinil; nebude ale pěstovati a trpěti stále žaloby žáků na sebe. Kdo z nás se nepamatuje na článek v staré čítance nadepsaný: „Žalobnice“, jak za stále žalování a donášení do poslední lavice za trest byla posazena? Stále žalování a donášení nepěstuje vespólnou lásku nikdy. Dlužno tedy děti, které rády žalují, napomenouti a upozorniti.

Katecheta častěji napomene děti, aby se milovaly jako dítky jednoho Otce, jenž v nebesích přebývá.

Žák zapomene doma knihu, chce čísti se sousedem. Ten však mu knihu přikrývá a čísti nedá. To je špatným znamením. Nebo vypůjčuje si péro, tužku, chce si namáčet v cizím kalamáři a nikdo mu nedovolí, nepůjčí, až z toho vzniká třeba i po vyučování hádka a pračka.

To jsou známky nelásky a učitel je hledí všemožně zapuditi a odstraniti. Jak si nepřejí děti ve škole, tak budou jednou brojiti proti sobě v životě. Proto navádějme děti k lásce účinné, by se rády podporovaly a ochotně si pomáhaly. Žáci se také učí za sebe modliti. Ochuraví-li kdo, katecheta se zdravými spolužáky modlitbou naň vzpomene. Nejvíce pak hledí učitel k tomu, by se děti milovaly, všechno si odpustily a nahradily před sv. zpovědi.

Během roku se naskytnou mnohé příležitosti, kdy žáci lásku sobě navzájem projevovati mohou a učiteli nadejde příhodná doba, by žáky napomenul, slovy nebo skutkem k lásce k bližnímu nabádal.

Za tou také příčinou bere příklady ze života dětského a parafrasuje některý skutek milosrdenství nebo příklad, o němž se právě čte nebo přednáší. Jako se zachoval milosrdný Samaritán k člověku raněnému, tak i děti, když mezi nimi někdo omdlí, raněn jest nebo nějakým neštěstím postižen, pomohou a jeden doběhne pro rodiče nebo jiné dospělé lidi.

V jisté škole je chlapec, jež padoucí nemoc často zastihne. Nejdříve se ho všichni lekali. Když byli učitelem napomenuti a povzbuzeni, ochotně mu pomohli, vodu donesli a chlapci pomáhali. Láska křesťanská v nich vypučela a tak jednou chovati se budou také v životě.

Jinde žáci rádi poskytovali hladovému kousek chleba, ač dříve rádi jej nesli domů nebo odložili, než by jej někomu dali. Napomenutí stačilo. V dětech probudila se láska k trpícímu a zapustila v srdci silné kořeny.

Proto vždy a všude lásku dětem vštěpujme a v nich utvrzujme!

Úloha školy v hnutí proti alkoholismu.

Podává O. Kypř.

Dvě jsou cesty, kterými jest možno zdárně čeliti proti rozšířené otravě alkoholové. Jest to rodina a škola. Jen za součinnosti obou bude moci společnost znamenati úspěchy; bez rodiny nemůže škola zdárně pracovati právě tak jako sebe větší námaha školy zůstává marnou, když námaha a práce učitelova jsou rodině lhostejnými. O důležitosti toho, by i škola činně zasáhla v hnutí proti alkoholismu, uvažuje se stále více a více.

Vlády uznávající důležitost boje proti alkoholismu, chápou se prvního prostředku a zároveň prostředku nejúčinnějšího — školy.

Činnost však se strany vlády jest doposud v počátcích, takže velice dlouho trvati bude, než-li se vláda odhodlá k radikálnějšímu zakročení, kterým jedině může býti: co největší omezení výroby alkoholu a co nej-

účinnější podporování všemi státními úřady hnutí protialkoholického a to nejen mravně, nýbrž také finančně a to co nejvíce.

Vycházím z hlediska, že co platno bude, nebo jaký výsledek to mítí bude, až budeme mítí v rukou úplný souhrn všech těch číslic, které sestaveny budou na základě dotazníků zaslaných školní radou (nebo ministerstvem vyučování?) na veškerý správy škol? Nedá se sice popřítí veliká důležitost, ano nevyhnutelná nutnost podrobného statistického materialu. Jest jisto, že když společnost na základě takovýchto výkazů pozná zhoubnost alkoholismu, že dříve se dá pohnouti k intensivnějšímu boji proti němu. Ale vím ze zkušenosti, že i nejkřiklavější výsledek podobného statistického výkazu způsobuje jen nepatrnou nápravu mravní.

Že alkoholism je zlem, a to zlem společenským, víme již hezkou řadu let. Že alkoholism ohrožuje majetek národní, zdraví jednotlivcov a existenci nové generace, to přece vidí každý, kdo jen trochu zajímá se o otázku alkoholovou každodenně.

A proti tomuto zlu se musí pracovati okamžitě, bezprostředně. Ne čekat až alkoholism dosáhne té výše, kdy lidstvo bude potom vůči němu bezmocné a k boji neschopné.

Zde jest na škole, aby vykonala velké dílo.

Co nejdříve se musí díti, máme-li se dodělati zdárných výsledků? Učitel, jakožto člověk, který má vychovávatí mladou generaci, v tomto případě proti alkoholismu, musí co nejvíce sám zdržovatí se požívání lihových nápojů. Bez zdrženlivosti učitelovy jest boj školy proti alkoholismu až příliš illusorní. Vypadá to právě tak, jako kdyby organisátor hnutí protialkoholického dokazoval dle skutečných faktů, že i v té nejmenší dávce alkoholu nachází se částka jedu ohrožujícího zdraví člověka a sám při této řeči pil, byť i mírně. Tedy příkladem působit!

Praxe učitelova — dle mého názoru — má býti asi následující:

Předně pokusiti se o to — a pokus po prvním nezdaru opakovati — by i rodičové dítek, které ve škole vyučuje, byli úplně uvědomněni o tom, co prováděti učitel chce. Za tím účelem nechť učitel pozve některou neděli nebo jiný příhodný den do školy, a tam jim způsobem co možná nejsrozumitelnějším vysvětlí účinky alkoholismu. Zde náčrtek tohoto postupu:

Nejprve vysvětliti, co alkohol jest, z čeho se vyrábí, že alkohol je bezbarvá tekutina chuti palčivé a jest prudkým jedem. Ukázati některé příklady otravy alkoholem. Poukázati na historii alkoholismu. Z dějin víme, že na př. staří Řekové pohlíželi s opovržením na opilce. Lykurg ve Spartě úmyslným opíjením helótů předváděl občanům názorně neřest a ubohý stav opilého; Drakon v Athénách vydal zákon, kterým opilec byl trestán smrtí. Aristoteles každý čin spáchaný v opilství posuzoval z dvojího stanoviska: předně pro přečin sám a podruhé pro nadužití nápoje, a nepřipouštěl žádné polehčující okolnosti. Tentýž pravil, že opilcové mohou roditi jen opilce. U Karthaginců známe zákaz pítí vína. Římané zapovídali pítí víno ženám, atd. Doufám, že každý učitel zná dostatečně historii, kde takovýchto dokladů může sobě vyhledati celé řady. Zároveň jest nutno poukázati na tehdejší mravní sílu národů. Helénský národ nám podává toho nejkrásnější důkazy.

Pokračující v přednášce poukážeme na stále stoupající výrobu lihových nápojů. Demonstrujeme to číslicemi, kterých máme hojnost po ruce. Tato výroba má za následek stále zvyšující se spotřebu opojných nápojů. Následky: předně na tělesný organismus člověka; ilustracemi ukázati vnitřní

orgány těla: srdce, plíce, játra, ledviny člověka zdravého a člověka oddaného pití. Člověk pod dojmem alkoholických nápojů klesá. Jest náchylným k různým těžkým nevyhlášeným chorobám a nemocem. Dokázati to číslicemi z nemocnic a ústavů pro choromyslné. Dále poukázati na dědičnost otravy způsobené alkoholem. Demene, Legraine udávají krásné výsledky svého pozorování. Alkoholism podporuje též zločinnost a nemravnost, jak nám ukazují statistiky trestnic a polepšoven. Tyto všechny zjevy otravy alkoholové působí mnohem intenzivněji na mladou generaci. Který otec nebo matka skutečně miluje své ditky, tedy za žádnou cenu nedají jim ani kapky lihových nápojů. Promluví o skutečně politování hodném stavu těch dítek, jejichž rodičové holdují alkoholu. Jsem pevně přesvědčen, že každý učitel může o této věci mluvíti z vlastní zkušenosti. Uzavírajíce přednášku, klademe rodičům na srdce, že jest jejich mravní a svatou povinností, by starali se o své ditky a je rozumně vedli, v první řadě pak, nedávali jim k požívání lihových nápojů.

Takovéto přednášky mělo by učitelstvo konati často a často. Byla by to velmi záslužná práce. Při takovýchto přednáškách možno rozšířiti vždy co největší počet populárních protialkoholických spisů. Na důkladnější prameny a spisy protialkoholické ukážeme ku konci.

Když učiní sobě učitel takovýto počátek na tom poli, tu teprve se obrátí k mládeži.

Zde jest již práce těžší, ale když jest systematicky prováděna, dobře promyšlena a konána s láskou, nemine se s výsledkem dobrým. Tuším, že často učitel postupuje současně i se školní mládeží rok od roku vždy do vyšší třídy. To právě se mně zdá velice vhodné v boji školy proti alkoholismu. Když malé ditko přichází do školy do první třídy, tu zcela přirozeně nemůžeme ho hned přesvědčiti o všech pohromách, které lidstvo stihá alkoholism. Takovému mladému vnímavému srdci musíme zásadu střídmosti vštěpovati jiným způsobem. Jest to vypravování různých případů, které ditko sobě ve formě povídky velice snadno zapamatuje. Uvádím takový příklad: „Cyrus, mocný král perský, vychován byl svým dědečkem Astyagem, králem medským. Chlapec sedával u stolu po boku svého dědečka a tu se divil množství pokrmů, jimiž stůl byl pokryt. „Dědečku“, volal, „ty se natrápíš než se nasytiš, maje jísti ze všeho.“ Astyages se smál a řekl: „Není ti tu lépe jako v Persku?“ Cyrus odvětil: „Nevím, ale u nás se člověk rychleji a snadněji nasytí. Vy se natrápíte, než se nasytíte.“ S dovolením dědečkovým rozdával pak Cyrus služebníkům zbylé pokrmy; všickni dostali, jenom Sakas, číšník králi zvláště milý, ničeho nedostal. „Proč ten nedostává“, tázal se žertovně král, „vždyť také zručně víno nalévá?“ „To já též dovedu“, odvětil rychle malý Cyrus, „a nevypiji před tím půl číše.“ Vzal pohár, nalil vína a podal zdvořile svému dědečkovi. „Ty přece vína okusíš?“ Cyrus odpověděl: „Toho nechám, neboť je v něm jed. To jsem viděl nedávno při hostině. Jaký křik to byl! Jeden přes druhého výskal, zpěváci si hrdla ukřičeli a nikdo jich neposlouchal. Pokud jste seděli, chlubilí jste se svou silou, ale když jste povstali, žádný na nohou státi nemohl, jeden padal přes druhého. Nevěděli jste, čím jste byli! Tys nevěděl, žes králem, a oni nevěděli, že jsou poddanými.“ — „Ale když tvůj otec pije, neopije se?“ hleděl se omlouvati Astyages. „Nikdy!“ řekl Cyrus. „Co tedy dělá?“ „Přestává žíznit, nic jiného.“

Těž i tento příklad je dobrý: „Dvanáctiletý hoch byl přijat za plavčíka na parníku, jenž odjížděl z Liverpoolu v Anglii. Sotva byli na širém moři, lodníci hochu nabízeli kořalky. „Prosím, odpusťte, já nepiji,“ vylouval se hoch. Lodníci se smáli, ale hochu nepřemluvíli. Když se kapitán o tom

dověděl, řekl plavčikovi: „Chceš-li býti pravým námořníkem, musíš se učít pítí kořalku.“

„Odpusťte pane kapitáne, raději nebudu.“ Kapitán nebyl zvyklý na odpor při svých rozkazech, proto zavolał na lodníka: „Vezmi provaz a zbij jej, uvidíme, zdali povolí.“

Lodník vzal provaz a krutě zbil ubohého hochu.

„Nuže“, řekl kapitán, „budeš pítí čili nic?“

„Prosím, raději nebudu.“

„Tedy vylez, kluku, na vrchol hlavního stožáru, tam budeš přes noc.“

Ubohý hoch měřil okem výšku stožáru a zatřásl se při myšlence, že tam, drže se lanoví, celou noc má zůstat. Ale musil poslechnouti. Ráno šel kapitán po palubě a vzpomněl si na malého trestance.

„Hej tam nahoře!“ volal. — Žádná odpověď.

„Slez dolů! slyšíš?“ — Žádná odpověď.

Lodník jeden vylezl nahoru, a tu bylo dítko polozmrzlé. Boje se, aby do moře nepadl, když se loď houpala, objal hoch stožár oběma rukama a držel se ho tak pevně, že lodník jen s námahou jej oddělal. Sněsl jej na palubu, kde jej tak dlouho třeli, až nabył vědomí. Nyní mu kapitán nalil kořaku, řka: „Chlapče pij!“

„Prosím, pane kapitáne, nebudu. Povím vám proč, jenom se na mne nehněvejte. Kdysi jsme doma šťastně žili; až otec začal pít, nebylo peněz ani na chléb, a jednoho dne prodali nám chalupu i se všim majetkem. To zarmoutilo ubohou mou matku tolik, že se rozstonala a za nedlouho zemřela. Krátce před smrtí mne zavolala k sobě a řekla: „Jene, ty víš, co opilství udělalo z tvého otce. Slib své umírající matce, že nikdy nic opojného pítí nebudeš; ráda bych tě uchránila zlořečené náruživosti, která otce tvého zahubila.“ — Pane, chcete, bych se zpronevěřil slibu, který jsem dal umírající matce? Toho jistě nechcete!“

Tato slova dojala kapitána k slzám; sehnul se, objal chlapce a řekl: „Nikoliv, malý hrdino! Zachovej svůj slib, a kdyby tě někdo k pítí sváděl, jenom mi řekni; já tě vezmu v ochranu. Abych ti nahradil trest nespravedlivě vytrpěný, daruji ti tuto bankovku.“ Při těch slovech podal kapitán malému rekoví anglickou bankovku v ceně 125 K

Mladý abstinent (jenž se lihovin zdržuje) dává na jevo, že z něho bude charakter, jenž má vůli a sílu žítí dle svého přesvědčení, třebaš by jiní byli jiného mínění. Toť celý muž! —

Postupem let můžeme teprve přikročiti k vysvětlování toho, co alkoholism je a jak zhoubně působí. Ve školních čítankách články proti alkoholismu by též prospěly. Též průpovídky proti alkoholismu by byly velice vhodné. Uvádím několik:

„V kořalce se více lidí utopí nežli ve vodě.“

„Piják není člověk ani junák.“

„Sklenice jest strašlivá nádoba.“

„Vino jest původ veselí, ale klíč ku hříchu a zločinu.“

„Kdo mnoho pije, dlouho nežije.“

„Kdo živ jest od kořalky, umírá od vody (vodnatelnosti).“

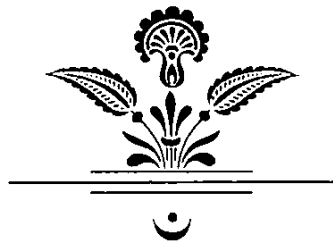
„Bujná věc jest vino a bouřlivé jest opilství. Kdožkoliv v těch věcech kochá se, nebude moudrým.“

Ve třídách pak vyšších t. j. v době, kdy školní vyučování bere se ku konci, tu učitel nechť poukáže na příčiny alkoholismu a naznačuje mládeži

cestu, kterou se má bráti v praktickém životě. Důležitým bude vysvětlení významů hostinců a konečně poukázáním na nápoje prosté alkoholu.

Toto jest krátký náčrtek toho, jakým způsobem dle mého názoru má škola postupovati v boji proti alkoholismu. Mnoho dobrých rad, zároveň i cest, kterými učitel se bráti má v boji proti alkoholismu, nalezne učitelstvo v těchto spisech: V první řadě nechť každý učitel čte jediný protialkoholický časopis: „Blaho Lidu“, Brno, Frömlova ul. 16. 1 Kč 8 hal. celoročně. Dále spisy: „Rodičové, neotravujte své ditky alkoholem.“ Cena 10 hal. Tamtéž. „Nepřítel lidstva.“ Cena 20 h. Tamtéž. „Nedávejte dítkám alkoholu.“ Cena 2 hal. „Alkoholism.“ Cena 1 Kč 20 hal. J. Otto. Praha. „Pijáctví.“ 60 hal. Al. Hynek, Praha. Atd. — Zde spousta látky, dle které učitel může úspěšně pracovati.

Prosím zde na tomto místě veškero učitelstvo, by s plnou silou uchopilo se boje proti alkoholismu, neboť jedině ono může nejzdárněji pracovati. Odnaučme ditky pítí lihové nápoje, naučme je střidmosti a nebude v budoucnu otázky alkoholové, jelikož odpadne pijáctví a tím i zároveň veškery důsledky z něho plynoucí.

Mládí sv. Jana Zlatoušého.

Z francouzského podává Jos. Weiss.

Dokončení.

Jsa katechumenem a připravuje se pro úřad státní, chtěl poznatí svět, pokud značné jmění mu dovolovalo. V jeho pozdějších spisech shledáváme se s touto znalostí světa vznešených lidí. Zavádí nás do krámů kadeřníků, kde mladý svět si vypravuje novinky městské, a ješitní starci pečlivě se starají, aby jeden vlas nepřesahoval druhý a ptají se kadeřníka, jak jim vše sluší. Zavádí nás ke klenotníkům, ukazuje na lidi požitkářské, zženštilé a zahálčivé, kterak po špercích a drahokamech žádostivě pohlížejí.

Nade všechny zábavy bylo lidu v Antiochii divadlo. Každodenně scházelo se v něm veliké množství obdivovat umělecké a dráždivé tance, jež při zvucích flétny znázorňovaly smavé a často divoké mythy Orientu. Čelná díla dramatická rovněž tehdy dávana. Představovány komedie Aristofanovy. Jan je asi také znal, aspoň četl, jak dosvědčují i mnohá místa v jeho spisech; setkáváme se v nich totiž s ostrým posuzováním vad a neřestí, s ironií a silnými výrazy, jež silno na znalost satirického péra athenského tohoto dramatika poukazují.

Dle obyčeje Řeků asiatských trávil i Jan chvíle prázdna často na foru či náměstí. V Antiochii bylo forum velkolepé; čtvercová prostora uprostřed města, mramorem dlážděná, obklopená sloupořadím, již protínaly křížem dvě cesty; na křižovatce bylo centrum či střed města, od něhož počítaly se vzdálenosti. Forum bylo střediskem obchodu i zábavných míst.

Zde nacházely se největší obchody a nejlepší hostince. Ve sloupořadí vykládali obchodníci nejlepší tovary i plodiny země, vábíce koupěchtivé. A život proudil na foru do pozdních hodin nočních. —

O slavnostech byly pomníky foru okrášleny purpurem a sloupy květinami, mezi nimiž zvláště růže převládaly.

Uprostřed elegantního tohoto světa a života vzdělával a učil se Jan jako ve škole řečnické. Poznal zde vědu životní, které knihy dáti nemohou. Přidruživ se k zástupu hovornému a pomluvačnému, zaslechl tu výsměšné i vážné rozhovory o zřízení státním, o správě města, o podnicích válečných, o stavu osení a žní, o slavných hercích a tanečnicích, o škandalech veřejných i soukromých: — nahlédl do víření života skutečného.

A dojmy tyto ukládal mimoděk v duši svou, aby později, protříbené náboženstvím, jemu k užitku byly. — Dojmy ty pěstily v něm zálibu v krásnu a ladných formách, v nichž libovali si též jeho krajané.

„Sochař“, dí v jedné řeči své, „vzbuzuje náš obdiv nikoliv, když představí zrakům našim krásnou zlatou sochu, nýbrž když z hlíny dokonalou podobu vyvádí. A nic tak nesvědčí o umění Největšího Umělce jako krása, již On prachu a hlíně těla našeho vštípil a ji povznesl.“

Však osvícen jsa věrou poznal, že krása tato velmi je křehka a pomíjející. „Krásno mládí, půvabný vzhled, jiskrný zrak, nose sličně utvořený, jahodové rty, svěží tváře, jasné čelo, marně vás hledám, nevidím než popel, nevidím než červy, smrdutý zápach, hnílobu . . .“

Tyto úvahy o smrti a brzkém konci vši pozemské slávy vedly jej k pohrdání světem a jeho rozkošemi. Rozhodná změna nastala znenáhla v jeho smýšlení i plánech pro budoucnost.

„Žili jsme životem těla, žijme nyní životem ducha; žili jsme v zábavách, žijme nyní ve ctnostech; žili jsme ve lhostejnosti, žijme nyní v pokání.“

A život taký s pomocí milosti Boží si vyvoliv, stal se světlem církve sv. Janem Zlatoústým.

Kdo nás klame?

Kdo nás klame, poznati lze velmi dobře z následujících řádků. Měl by si je přečísti a uvážiti (a důsledky z nich vyvoditi!) každý učitel Moravský, snad by se mnohému oči otevřely.

Věstník Ústředního spolku učitelských jednot na Moravě ze dne 1. června 1902 psal*):

„Zástupcové učitelstva moravského byli v pondělí 23. června ve sněmovně. Ústřední spolek český zastupovali pp. Růžička a Úlehla, ústřední spolek německý pp. Frank a Pilakovič. Deputace mluvila se členy školního odboru dr. Perkem, Hůlkou, Pokorným, dr. Koudelou, pak baronem d'Elvertem, dr. Götzem, prof. Zoeblem a před tím také s předsedou finančního odboru dr. Fuxem. Dr. Perkovi odevzdali čeští zástupcové petici ústředního spolku a zároveň pro všechny poslance pamětní spis. Petice ústředního spolku německého už dříve byly podány.

(* To bylo před volbami.)

Jednání s poslanci bylo velmi živé, trvalo pak od 1²/₁₂ do 3¹/₂. Zvláště důležité bylo rokování s baronem d'Elvertem a notářem Hůlkou a závazné jich prohlášení. V otázce platů učitelských smluvili se lidoví poslanci čeští a němečtí na jednotném postupu. Uznávají nutnost nové úpravy platů, ale chtějí úpravu takovou, která by uspokojovala. Rozhodně se stavi proti úpravě částečné, která by odstranila jenom některé nedostatky, ostatní pak na další dobu na novo upevnila. Jaká úprava ve sněmě samém pak bude přijata, o tom poslanci (baron d'Elvert) jako mužové čestní určitého prohlášení dáti nemohou. Poslanec Hůlka přeje si takovou úpravu, jakou mají ve Slezsku, poslanec dr. Perek jest přesvědčen, že se musí dospěti ke třem třídám platů úřednických (k XI., X. a IX. dietní třídě), avšak po etapách, aby v určité době postup ten byl ukončen. Proto podají v tomto zasedání oba kluby současně návrh, jež uloží zemskému výboru, aby pro příští zasedání sněmovní vypracoval osnovu takového zákona, přihlížeje k provedeným dosud úpravám v zemi české a slezské.

Zástupcové učitelstva namítali, že nynější zastupitelstvo odstupuje a dotazovali se, jaké záruky učitelstvu poskytnouti mohou členové školního výboru, že příští sněmovna dle vypracované osnovy k úpravě platů učitelských přistoupí. Na tento dotaz odpověděli poslanci baron d'Elvert a notář Hůlka rozhodným prohlášením, že se zástupci učitelstva nemluví pouze za sebe, nýbrž jménem dvou největších stran ve sněmovně a tedy jménem pravých zástupců českého i německého lidu moravského. V tomto spojení jest dostatečná záruka pro učitelstvo moravské, nechť by v příštím zasedání i některé osobní změny nastaly; záruka je také v tom, že k tomuto prohlášení jsou poslanci oprávněni po poradách, které o otázce platů učitelských konali a jichž se účastnili sami vůdcové sněmovních stran, za klub český také dr. Láček a dr. Stránský.

Na toto prohlášení, vidouce také na všech stranách mocný odpor proti částečnému odstraňování nynějších nedostatků, projevili zástupcové ústředních spolků souhlas s ustanoveným postupem. Upozornili však ještě poslance, že učitelstvo nemá jen požadavky hmotné, ale že stejnou klade váhu na konečnou úpravu také svých poměrů právních a kulturních. Také po této stránce slíbili poslanci, že tlumočítí budou ve sněmovně přání učitelstva.

Jednání a slova poslanců notáře Hůlky, dr. Perka, jako také barona d'Elverta a dra. Götze svědčilo, že v nich učitelstvo a škola má upřímné zastance na moravském sněmu.“

Týž Věstník ze dne 20. června 1903 píše:

„Úprava platů moravského učitelstva. V učitelstvu moravském je klid, jako by nebylo pochyby, že úprava platů jeho bude uskutečněna co nejdříve zcela určitě. Toto růžové snění zkalí snad tyto obrázky. (Rozmluva s čelným poslancem strany národní.) „Jak bude s úpravou platu, pane poslanče?“ — „Řekněte nám, z čeho uhraditi oněch 8 mil. korun, které úprava platu, jak ji žádáte, má zapotřebí a my Vám povolíme vše.“ — „Jednou přece ale k tomu dojít musí!“ — „No, jednou, ale tak honem nikoli, není peněz!“ — „V Čechách vyžadovala úprava nákladu mnohem většího a provedla se a kde se vezmou peníze později?“ — Poslanec pokrčil ramenoma. (Rozmluva s poslancem mladočeským.) „Co soudíte, pane poslanče, upraví se v tomto období platy učitelské?“ — „Já pochybuji. Předně není tomu dávno, co platy Vaše byly po dvakrátě zlepšeny

a byly lepší, než v okolních zemích a pak z praxe vím, že návrh zemského výboru probírá se ve školském odboru vždy několik roků, tak že není naděje, že letos k jakékoli úpravě dojde!“ — „Vždyť to ale předáci největších stran sněmovních D'Elvert a Hůlka výslovně jménem svých stran slibili?“ — Poslanec usmál se a mávnul rukou. — „Račte jen uvážit, pane poslanče, postavení učitelstva obecných a měšťanských škol proti učitelstvu zimních hospodářských škol: Oba mají nižší střední školu jako vzdělání předpravné, učitel školy obecné studuje pak ještě 4 roč. učitelského ústavu a učitelé hospodářští 3 roč. střední hospodářské školy. Po dvouleté praxi hospodářské má takový mladíček 1200 zl. a já po 17leté službě mám 1100 zl.“ — „Tak jim to máme vzít a Vám to dát?“ — „To nikoli, my jim toho přejeme, ale žádáme spravedlivost také pro sebe!“ — „Ah, spravedlivost, té nebude na světě nikdy. Všimněte si zase ještě jiných stavů, které mají totéž nebo ještě vyšší vzdělání než Vy, a jaké ty mají platy.“ Kdo tedy věřil posud slibům, procitne po těchto chladných slovech a uzná, že pravdu děl onen německý poslanec, když pravil: „Nebude-li učitelstvo bruchet, nedosáhne ničeho.“ Sliby nás uspali, probudme se touto sprchou.“ —

Myslíte, že nás klamou poslanci? Ne tak jako zkušení a vynikající mužové, kteří stojí v čele Ústředního spolku, kteří by přece neměli se dát vodit za nos a nemámit veškerého učitelstva jalovými frásemi ve svém Věstníku. Příště dále.

Sjezdy. Valná schůze Katolického spolku českých učitelů na Moravě konati se bude nikoli jak bylo původně určeno 18. srpna, nýbrž v sobotu 22. srpna t. r. hned po duchovních cvičeních. — Katolický sjezd v Brně bude dne 26., 27. a 28. července. — S prázdninovým sjezdem českého učitelstva ve dnech 5.—9. srpna v Praze, který má za úkol vypracovati kulturní a školský program učitelstva, bude spojen sjezd učitelstva škol menšinových, valná hromada „Dědictví Komenského“ a sjezd abiturientův uč. ústavu z r. 1903. — Sjezd učitelek bude prý po prázdninách v Praze.

Učitelstvo svému školdozorci. Učitelstvo hejtmanství boskovského zasadilo letos pamětní stromy z úcty, oddanosti a vděčnosti ku svému c. k. okresnímu školdozorci prof. Josefu Čechovi na počet a trvalou paměť jeho 20letého záslužného úřadování na okrese. Návrh příslušný, jenž je stejně jak oslavenci tak učitelstvu ku cti, a jehož provedení přispěje okresu ku ozdobě, podal v poslední úřední konferenci okresu boskovského odb. učitel K. Slovák z Boskovic.

Oběť zvráceného vychování. Dne 27. května o půl 2. hod. odpolední u mlýnů Karpelesových vylovili písaři bratří Lanzingerové z Vltavy mrtvolu chlapce. Zjistilo se, že utonulý jest 13letý Jindřich Nožička, syn krejčího, rodilý ve Velenicích u Poděbrad, který donucen jsa otcem svým, bydlicím na Smíchově v domě č. 262, musil, ač velice nerad, navštěvovati německou školu na Smíchově. Dne 26. května o 6. hod. večer odešel z domu a sdělil četným kamarádům, že se jde utopit. Čin svůj mladistvý zoufalec také provedl. Případ tento upozorňuje na křiklavý zlořád v našem školství. Voláme neustále: České dítě patří do české školy a sbíráme na školy našich ohrožených menšin, ale doma za vlastní peníze vydržujeme nadbytek škol pranepatrné menšině německé a trpíme, aby se naplňovaly

— českými dětmi. Toho si naše obecní úřady ani obranné a vlastenecké spolky nevšímají. Němečtí agitátoři pak za trochu výhody, nějakou práci otci nebo kus oděvu děcku vlákají rok jako rok sta českých dětí v hlavních městech našich do škol německých, kde nemohou-li je už odnárodniti, aspoň na duši je nesrozumitelným vyučováním otupí a mladý život jim ztrpčí. Děcko takto týrané vrhne se pak v náruč smrti sebevraždou. Jsou mnozí, kteří trnou nad mladistvými sebevrahy, ale málokterí pátrají po skutečných příčinách zjevu a uvědomí si, kolik vina je zde lhostejná společnost. O nápravu poměrů stará se málo kdo. Na konec řekne se pohodlně: zkažená mládež. Nepochybujeme, že i o tomto mladistvém nešťastníku se dovíme, že nebyl lepší, ale takováto vytáčka na věci ničeho nemění. Příklad ten jest obviněním naší národní nedbalosti a lhostejnosti. Před svýma očima si necháme své děti rváti a ubíjeti. To volá po nápravě a rychlém, pronikavém odstranění.

Čas.

Dva chlapečci zemřeli následkem požití lihovin. Šletý synek zhotovitele hudebních nástrojů Václav Klier a šletý chlapec dělníka Roberta Hüllera v Kraslici, kteří po nějakou dobu byli v jednom hostinci, vypili tolik rumu a žitné kořalky, že následkem toho upadli v bezvědomí a za nedlouho zemřeli.

Věstník a porady na kniže arcibiskupském ústavě v Olomouci. V čís. 11. „Vychovatelských Listů“ citována byla stať z „Věstníku Ústředního spolku jednot učitelských na Moravě“, kdež se v závorce praví: „v kniže-arcibiskupském ústavě prý porad nemívali.“ Aby dobře smýšlející snad v omyl uvedeni nebyli, dlužno veřejně prohlásiti, že na jmenovaném ústavě měsíčně jako na ústavěch státních konference se konají, při nichž i učitelstvo školy cvičné přítomno jest. Protokoly dle předpisu předkládají se velesl. c. k. zemské školní radě.

Zprávy ze Slezska. C. k. zem. školní rada slezská, uznávajíc velikou cenu zpěvu církevního žádá správy škol o sdělení jmen oněch učitelů, kteří se pěstování církevního zpěvu ve školách obecných vynikající měrou věnují, aby tyto mohla příležitostně odměniti. Jelikož tento důležitý předmět výchovy mládeže i lidu jmenovitě pro nás učitele slovanské má význam, bude se i „Ústř. jednota č. učit. slezského“ jím zabývati.

Výstavu pomůcek učebních pořádati miní něm. zem. spolek slezský při příležitosti letoší zemské konference učitelské 9. září 1903 v Opavě. Okr. škol. rady vybízejí učitelstvo slezské k obeslání výstavy té; ale jisto je, učitelstvo české, pokud je organizováno, se jí neúčastní, neboť chystá se na vlastní výstavu r. 1904 za příčinou 10letého trvání „Ústřední jednoty českého učitelstva slezského“. Dokud naše učitelstvo nepostaví se ve všem na vlastní nohy, bude německým zemským spolkem jako podřízené komandováno a v národním ohledu úplně ignorováno. Devítiletá zkušenost posledních dob dokázala však, že samostatnost je možná i jde mu velice k duhu.

Správy škol slezských byly úředně vyzvány všimati si více chrupu u mládeže, ji ve vyučování i příležitostně poučovati o pěstování jeho a tím i na zachování zdravého ústrojí zažívacích u dospělých působiti a občasnou lékařskou prohlídku zubů doporučiti. Věc sama o sobě prospěšná, jen pochybovati dlužno, že by výjimečný úspěch měla. Je dosti dětí, jichž rodiče sotva na chléb mají, ne to, aby k vůli zubům k lékaři chodily. Pánům lékařům okresním sotva bude znám popěvek chudiny: „Bože můj. Bože můj s vysokého neba, keď jsi mi dal zuby, dajže mi i chleba!“ Ostatně by o každém snad údu lidského těla mohlo podobné nařízení vydáno býti. Nač pak už učí učitelstvo po 30 let trvání nové školy tělo a zdravotně?

Naše duchovenstvo konečně dostává za vyučování náboženství ve školách přiměřené remunerace a taktéž i náhradu za cestovné do vzdálenějších škol — ze zemských prostředků.

Zvláštní výhoda našim pánům odběratelům!

S velkým potěšením oznamujeme svým pánům odběratelům, že získali jsme pro ně zcela zvláštní výhodu, která jim bude zajisté velmi vítána. Ujednali jsme totiž s uměleckým nakladatelstvím B. Kočího v Praze, že dodá našim pp. abonentům jako premii

do konce července t. r.

skvostnou, věrnou, barevnou reprodukcí obrazu

Sv. Cyrill a Methoděj od Fr. Urbana

ve velikosti 50 : 70 cm (s bílým okrajem), jejíž krámská cena K 6.— za pouhý doplatek sníženy až na K 1.— poštou franko K 1.20. Tentýž obraz v bílém, moderním rámci za sklem místo K 14.— jen za K 10.—. Bedna k tomu stojí K 1.50.

Za cenu a jakost tohoto díla ručí zvučné jméno českého umělce. Vážná, přísná zbožnost vane z obrazu dvou ctihodných bratří soluňských, kteří stojíce před byzantským oltářem, ukazují evangelium, jež před tisíci lety přinesli do země českých.

Doufáme, že naši páni abonenti uchopí se této příležitosti, zvláště výhodné, a objednájí si za nebývale nízkou cenu překrásný obraz, jenž bude skvostnou ozdobou každé moravské a slovanské domácnosti. Tak uctí nejlépe památku svatých bratří Soluňských. Obraz našich věrozvěstců tak dokonalý, za cenu tak úžasně levnou, posud nikde neexistuje!

K tomu účeli račte odstříhnouti dolejší kupon, přilepiti jej na ústřížek poštovní poukázky a poslati i s obnosem K 1.20 uměl. nakladatelství B. Kočího v Praze. Pak obdržíte obraz ihned franko poštou.

Umělecké nakladatelství B. Kočího v Praze!

Zasílatel tohoto kuponu jest odběratelem „Vychovatelských Listů“ a žádá o F. Urbanův obraz **Sv. Cyrill a Methoděj** za ceny premiovou, sníženou do konce července:

- a) nezarámovaný, místo K 6.— za K 1.20
  - b) zarámovaný, místo K 14.— za K 10.—
- (bedna K 1.50), kterýž obnos současně zasílá.

.....
místo a pošt.

.....
jméno.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.